



KGWEDI YA BASADI 2023

DINTLHA TSA PUO YA MOTLATSATONA

KOPANO YA 2023 YA BOETELEDIPELE JWA BASADI YA BODIREDIPUSO

WARRIORS HALL (SUN CITY CONVENTION CENTRE)

28 PHATWE 2023

Moradisi,

Meiyara wa Mmasepala wa Moses Kotane - Mokhanselara

Nketu Nkotswe HOD ya Porofense ya Bokone Bophirima

Moatevokate Mogohle

Bakaedikakaretso le Badiri ba Bagolo segolobogolo

Linda Mafa mo boemong jwa Moemedi wa UNDP

SA

Moemedi wa Google SA Abongile Machele

Badirisani segolobogolo Mokhuduthamaga wa Dikamano le Badirelwa wa Metropolitan Health - Moh Taki Maumela

Baemedi ba ba Tlotlegang,

Moradisi, ke ka boitumelo jo bogolo go amogela mongwe le mongwe wa lona ka matlhagatlhaga mo Kopanong e ya ntlha ya Boeteledipele jwa Basadi ya Bodiredipuso. Ke ka motsi wa kgwedi ya Phatwe mo re ketekang boswa jwa mogwanto wa hisetori wa go leba kwa Union Building kwa Pretoria le go sekaseka dikgaratlho tsa basadi ba Aforikaborwa. Ke mo nakong e re ketekang gore go kaya eng go nna mosadi mo Aforikaborwa. Balwi ba basadi ba ba pelokgale le batlhabani kgotsa basadi ba re itshegetsang ka magetla a bona. Basadi ba rona ba ba pelokgale. “ Mme wa ngwana o tshwara thipa ka bogaleng” Maikaelelo a kopano e ke go sekaseka mo malatsing a mararo a a latelang ditšhono tsa ikonomiloago mabapi le maatlafatso ya basadi. Ka go kokoana mo, re itlama go nna didirisiwa tsa phetogo e re e batlang le go simolola go dira leano le lentšhwa le le mabapi le bokamoso jo bo phatsimang go masika a a tlang. Re tshwanetse mo malatsing a mararo a a latelang go itlama go fokotsa kelo ya go tlhabela ga ditiro mo bodiredingpuso go neela Maaforikaborwa, segolobogolo Baša ba Basadi ba Aforikaborwa ditiro go fokotsa palo e e kwa godimo ya botlhokatiro e e amang matshelo a basadi mo go sa itumediseng e bile e tlhola lehuma le le kwa godimo mo basading fa go bapisiwa le banna. Re tshwanetse mo malatsing a mararo

a a latelang go itlama go tlhagisa ditšhono tsa kgwebo go oketsa setlhopha sa basadi ba ba nang le seabe ka matlhagatlhaga mo ikonoming ya Aforikaborwa e e koafetseng ka ntlha ya go wela kwa tlase ga ikonomi lefatshe ka bophara.

Dipuisano mo malatsing a mararo a a latelang di tshwanetse go dira jaaka sengwe se se nang le tshepiso ya tsholofelo, se se neelanang ka serala sa ditharabololo tse di nang le bokao e bile e le tse di bonagalang mabapi le maatlafatso ya basadi. Dipalopalo tsa 2022 tse di rulagantsweng ke Dipalopalo tsa Aforikaborwa di kaya gore , go na le halofo ya milione ya ditiro tse di mmalwa go na le kwa bokhutlong jwa 2019, e bile se se ama basadi le baša thata ka tlhomamo. Go selekalekane magareng ga banna le basadi mo Aforikaborwa go tswelapele go nna kwa godimo mo lefatsheng fa re tswelapele go keteka basadi ba le mmalwa ba ba atlegileng go etelapele dikantoro tse di kwa godimo kwa ditheong tse di farologaneng mo nageng e. Tsamaya le mongwe. Go lebala batho e tshwanetse go nna sengwe sa nako e e fetileng. Dipalopalo tsona tseo di ne tsa lekanyetsa bokana jwa 63% tsa basadi ba ba humanegileng. Ke ka ntlha ya tekanyetso e ya dipalopalo ya go selekalekane ga ikonomi mo setšhabeng ke batlang gore rona baeteledipele le botsamaisi jo bogolo re sekaseke seabe sa rona mo pusong le ka moo re nang le seabe ka teng go fetola go selekalekane ga ikonomiloago go go amang mo go sa siamang matshelo a basadi.

Mokgwa o o dirang gore dilo di diragale o a tlhokega go tlhagisa dithuso tse di bonagalang ka bonako mabapi le tsweletso le go akarediwa ga basadi mo mafapheng otlhe a a leng mabapi le kgwebisano le kgwebo le mo ditheong tsa puso di tshwana le eneji le meepo, temothuo, bojanala, bonno jwa batho, tlhagiso ya dikuno, thekenoloji ya tlhaeletsano ya tshedimosetso jj mabapi le go akarediwa mo ikonoming ga basadi go go

yang ka kakaretso go potlakisa kgolo ya ikonomi le GDP e e tokafetseng malebana le botshelo jo bo botoka go botlhe. Dithuso tse di batla boeteledipele jo bo maatla, jo bo nang le boitlhamelo e bile bo kgona go tsaya ditshwetso mo maemong a lona jo bo tshwaneng go patywa ke ditlhomamiso tsa pholisi tse di siameng le ditaello tse di etelelwang kwa pele ke Mokaedikakaretso wa Bodiredipuso le Tsamaiso. A re letleleleng phetogo e e tswelengpele ya basadi ka maatla a a leng ka mo matsogong a rona.

Puso e le nosi e ka se kgone go fetola maemo a gajaanong le go fedisa gotlhelele mefuta yotlhe ya dikgethololo kgatlhanong le basadi tse di diegisang kgolo. Botlhokwa jwa Ditirisano tsa Puso le lephata la Poraefete bo ka se boelediwe go fetisa. Ke ka moo puso ya Rephaboliki ya Aforikaborwa e neng ka ditlhomamiso tsa pholisi le ka netefatso ya tthagisa maemo a a kgontshang go ngoka babeeletsi kgotsa dikgwebo tsa dinaga tse dintsi tse di tshwanetseng go atlega le go tlhola ditšhono tsa ditiro segolobogolo magareng ga basadi ba e leng baša ba ba amilweng ke botlhokatiro mo go sa siamang. Ke batla go amogela magareng ga rona ditlamo tse puso e dirisanang le tsona. Ke solofela go dirisana le Google SA, setlamo sa dinaga tse dintsi se ke itsisetsweng ka botshepegi gore se eletsa go nna le tirisano mmogo e e lebeletseng tlhabololo ya basadi le puso ya Rephaboliki ya Aforikaborwa (RSA) e e yang go baka go tthagisiwa ga ditiro mo basading. Gape se se leng botlhokwa thata, dithuso tse di farologaneng ka Google go maatlafatsa basadi mo morerong wa thekenoloji di etswe tlhoko. Re le puso re solofetse peeletso e e eteletseng kwa pele thata ke basadi ka Google mo Aforikaborwa.

Moradisi, ke batla gape go amogela tirisano mmogo e Aforikaborwa e nang le yona le ditheo tsotlhe tsa Ditšhabakopano (UN) mo nageng go

akaretsa le Lenaane la Tlhabololo la Ditšhabakopano (UNDP) le ka gale le emelwang mo ditiragalong tse dintsi. Tirisano mmogo e tshwanetse go matlafadiwa. Puso ya Aforikaborwa (SA) le yona ngwaga le ngwaga e amega ka matlhagatlhaga mo thulaganyong e e rulagantsweng ke Basadi ba Ditšhabakopano ya UN CSW e e sekasekang naga ka go totobala, ka moo dipuso di dirileng ka teng mabapi le go obamela maitlamo a a dirilweng go BPFA. Mo boemong jwa puso ya Aforikaborwa ke batla go tswelapele go tshepisa maitlamo a rona a go rotloetsa tirisano mmogo e e tswelapele e bile e na le bokao le UNDP.

Re akgola kemonokeng e lo neelang Tsamaiso ya borataro (6) ka fa tlase ga boeteledipele jwa Motlotlegi Moporesidente Cyril Matamela Ramaphosa e e amogelang botlhokwa jwa dithuso tsa togamaano le tse di siameng mabapi le go tlhagisa puso e e nang le maitsholo, e e nang le bokgoni e bile e le ya tlhabololo e e kgonang go potlakisa thebolo ya ditirelo go fitlhelela ditlhokwa tsa motheo tsa batho ba Aforikaborwa.

Go gatelela ga Mokgatlho wa Aforika mo go potlakiseng tlhabololo ya badiri mo kontineng ka nnete ga go a fosagala. Tlhabololo ya badiri ke maiteko a a tlhomamisitsweng a go godisa kitso, botlhale le bokgoni jwa baagi botlhe mo setšhabeng ka maiteko a a na le kgoni jwa go tlisa dithuso tse di bulegileng tsa setšhaba di tshwana le tlelaemete e siameng ya tlhabololo ya loago le ya ikonomi ka tlhagiso e e oketsegileng le tiro ya boleng.

Mmogo, re ka fetola kgolo le tlhabololo ya naga ya rona, Aforikaborwa. Seabe sa lona sa go tlhabolola le go thusa ka matlole Letlhomiso la go dira Bodiredipuso go nna jwa Porofesenale se ka se tlogelwe fela se sa tlotlomadiwe.

Ke ka motsi wa dipuisano tsa mothale oo re tshwanetseng go gopola basadi ba re emang mo magetleng a bona, Fa re tlotlomatsa batho ba

ba ba ikanyegang ba kgaratlho ya rona, re ka se tswelelepele se sa ele tlhoko dikgaratlho tsa basadi jaaka tshotlo ya bong ka e kailwe e le leroborobo ke Moporesidente Cyril Matamela Ramaphosa go feta COVID19, go tlhoka lefatshe le go tseelwa sengwe, go humanega ga basadi go feta banna, go amega ga batho mo ikonoming go go sa tlhamalalang le go se akarediwe ga basadi, tumelo e e sa siamang e bile e se ya nnete gape e sa itumedise ya bobegakgang e e tshwenyang basadi, dinnete tse di tswelediwangpele tse di sa itumediseng mabapi le bokamoso jwa bana ba basetsana, ditšhono tse dinnye go boitekanelo jo bo siameng le thuto, go sotliwa ga tikologo go go amang mo go sa siamang le ka tlhamalalo matshelo a basadi le bana ba bona, mebaraka ya tiro e e seng ya botsalano e e tsayang banna ba ba ntsi go gaisa basadi – ke go ya ka Dipalopalo tsa Aforikaborwa, 54% tsa basadi fa go bapisiwa le 64% tsa banna . E bile mo go sa itumediseng, magareng ga 54% tsa basadi ba ba nang le seabe mo mmarakeng wa tiro, peresente e kgolo ya bona e dira ditiro tse di duelang kwa tlase fa go bapisiwa le banna. Re tshwanetse go dirisetsa kgwedi ya Phatwe basadi mme kgwedi ya Lwetse ya Bodiredipuso yona e dirisediwe go itlamagape go siamisa ditiro tse tsa kgethololo. Rotloediwang ke dikgang tse di yang go abelanwa mo kopanong e e bile a re tlhagiseng setšhaba sa basadi se se yang go rotloetsa losika lo lo latelang.

Fa ke konosetsa, ke eletsa go rotloetsa baeteledipele ba Bodiredipuso jwa Aforikaborwa go simolola kopano ka go amogela le go senola dikgwetlho tse di koafatsang tse naga e e itemogelang tsona tse di leng sekgoreletsi sa tlhabololo. A ke tlhagise di le mmalwa tsa tsona ntle le go tlhagisa ka botlalo dithuso tse di ka nnang teng tse di ka tsenngwangtirisong:

Go oketsega ga batho

Leswe le go tshilafatsa

Dikgwetlho tse di akaretsa:

- boikanyo le tshepo ya setšhaba e e fokotsegang mabapi le go dira ga puso mo mererong ya thebolo ya ditirelo le maikarabelo;
- thebolo ya ditirelo e e sa lekaneng go baagi go kgabaganya Bodiredipuso le dikarolo tse tharo tsa puso; le
- Maitsholo a a senang boikanyo mo lephateng la puso le la porefete.

Re le puso e e tlhokomelang e bile e tsiboga, re amogela gore dikgwetlho tse tsa bosetšhaba di tshwanetse go rarabololwa e le dintlha tse di leng botlhokwa. Re tshwanetse go dira jalo re gopola boswa jwa kgaratlho jwa baeteledipele ba rona ba tswana le Lillian Ngoyi, Helen Joseph, Sophia de Bruyn, le Rahima Moosa, Winnie Madikizela Mandela le Albertina Sisulu,

KE A LEBOGA.

